

EXERCITATIO, XXVII.

COR, ESSE

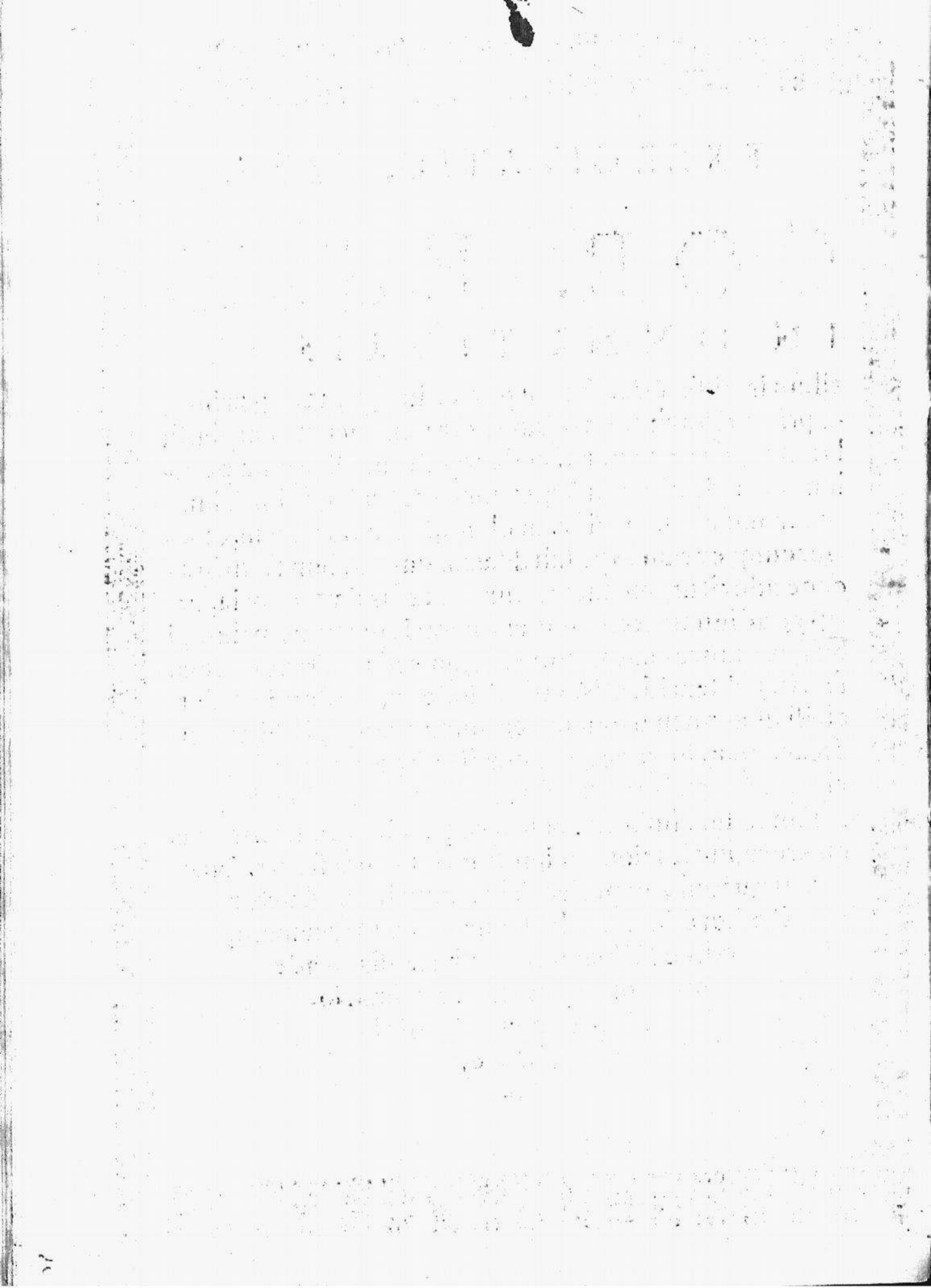
IN OMNI FEBRIS PES-

tilentis differētia, focum putredinis, partemq; primò,
& primariò affectam; quam, aer venatus ex consensu
latente, via recta petit, vt depopuletur. Et quum pesti-
lens putrida, sit aliarū quarumq; febrū exitiosissima,
ac atrocissima, solitiorem ob id, & accuratiorem, cele-
rioremq; curam exposcit. Hæc, si cum bubone, anthra-
ceue adoritur, motum naturæ, versus emunctoria, ar-
tusve adiuuare, tenemur exoneratis partibus principi-
bus, imitantes naturam, venis, quæ id præstent melius,
sectis, vel scarificatis, at si, absque tumoribus inuadat,
citissimas vacuationem, reuulsionemq; ex basilicis in-
dicat. Nam in quocumq; cordis affectu cum febre, vel
absque febre, venas in brachiis secare, & in febre pes-
tilenti, sine bubone, venas in pedibus remotissimas
quærere, indicationum ignorantiam, præferebat. Neq;
vlli rationi, experientiæve innititur. Auctore,
Doctore Ioanne de Luna Vega Marcenensi,
medico Hispalensi, Hispalensis acade-
miæ, olim professore primario.

Hispali, anno Domini

1610.

A D I N G E N V V M ³
quemq; Lectorem.

NON QUEREBA TUR PER-
gamenus noster, præteritis tēporibus,
atq; suis, nonnullos fuisse, qui ea, quæ
assequi non potuerunt opera, ipsa im-
pugnare non dubitarunt. Hanc animi
ægritudinem, quo nomine appellem,
certè ignoro. Video tamē, mea ætate, id etiam ipsum
contigisse. Nam cum elapsis annis, in quibusdam exer-
citationibus de peste excussis, focum putredinis, in pe-
stilentibus esse cor, asseruissem, hoc seu ænigma maxi-
mū, inauditumq; paradoxum quidam medicus Hispa-
lensis per duodecim annos transglutire non potens,
modo, *partu Elephantis edito, quia in magnis voluisse sat, est,*
salthim, si non impugnare, suum animum ostentare non
timuit. Quin etiam, cum obiter addidissim, in pestilēti
sine bubone, basilicas secandas, ex Iacobi de partibus
testimonio, quoniam,

Manet alta mente repostum

Inditium paridis, spretæq; injuria forma.

Nō præcipiti, sed prolixissima captata occasione (te-
netur enim, duodecimus annus agitur, meæ apologiæ
satisfacere in illam, quam modo nec expurgatam, nec
vendicatam, latinam secūdo edidit, atq; inter litteras
vulgares) me, quem feriret, & auctorem, & hostem fin-
xit, nec dubitavit simul (consilii inops) præcipuum illū
Auicennæ narratorem, omnibus ab eo adductis aucto-
ribus multo præferendum, mordicando irridere. Cre-
dēdū est dormiisse, nec aduertisse, me nuper probasse,
pleuritidis exemplo, ab acutorum morborū curatione,
distantissimè distare lōginquarū venarū sectiones sed.

*Aduersus ly-
cum, & de
semine.*

Verg.

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Quis enim cordatus vir (cum etiam illius res agebatur) non vigilaret? atq; ex eodem se pede claudicare, tot annis non vidisset? *Ex aliis periculum faceret, quod sibi maximo vsui foret.* Qui, & si immobiliter apprehendat, suo, dubito, an bono, an maximo malo, leget, req; poenitius inspecta, sine comparatione illius absurdū esse maius. Probo id euidenter, etenim pleuritidis Auicēnicæ fautores, distantes venas in principio eligebant, sub quibusdam tamen conditionibus, vt homines errabant, non vero perseuerabāt, nam statim ad partē accedunt, at vero liber de peste errat, & perstat in pedibus scindendis, pedaneusq; perreptat, & quasi nihil pateretur cor, nec esset in corpore, illius obliuiscitur. Auicennistæ in pleuritide delinquant, quæ mitis, & mediocris euenire solet, prædictus liber in morbo, seu bellua immiti, seuissimāq;. Illi, in morbo decimū quartum attingente, at ille, in velocissimo, primo, secundo, & tertio iugulāte iacet, ergo multo maior est hic error, ac proinde, tenetur pius quisq; medicus, hanc phlebotomiam in pestilentibus sine bubone, in pedibus propositam impugnare, Iaculisq; rationum, & auctoritatibus ferire, & prosternere. me tamen nunc vocat iste labor. Hicq; est præcipuus scopus, Veritatis tutella, sciunt enim omnes (quod citra injuriā, arrogantiamq; dicere possum) nec resistantiam in illo esse, nec reactionem expectandam, re tamen ipsa sic efflagitante, obiterq; perpendet duo noster reformator, quæ nunquā è mēte excident (sicuti etiam nostra in illum apologia.) Primū ipsum ignorasse febris pestilentis naturam, & secundum, febris ipsius pestilentis locum, primo, & primariò affectum. Est enim dolendum, & nescio, qua conscientia. potest quis, morbi alicujus curationem aggredi, cujus speciem ignoret, & circa cujus particulam affe-

ctam

5

Etiam, deceptus deprehenditur, atq; ridendū, quod, se
ducem in peste gloriatur, aliosq; contemnat, vt typis
dare, librumq; omittam, quod munus, hominem omni-
bus numeris absolutissimum vndequaq; , exigebat si
columnis digna scribēda essent. Similiterq; sentiēdū,
de exacta, atque secūdum artem facta curatione. Quā
rationalis medicus, ac generosus ex indicationibus eu-
rans, ex his duobus, ab specie affectus, particulaq; af-
fecta præstitis, suo muneri in quātum humanis permit-
titur viribus, medendo satisfaciet. Quidquid præter
hæc quilibet operatur, empiricum est, & in medicinæ
parte curatiua, duos hosce, scimus, esse scopos, in quos
(quantum agitur ex morbo) aciem, mentisq; oculos
semper injicere oportet, vbiq; docente Galeno, sed
lib. 3. de locis aff. c. 2. præcipuè.

*Id, quod per Deos immortales affirmare, nequaquam timeo,
quippe vitiata actione, semper inuestigare studebam, quæ nam se-
des, vel ipsa afficeretur, vel alteri consentiret, quumq; eam in-
uenisse, mihi persuasum esset, tum dispositionem ipsam querere,
atque ex vtrisque, totius curatiui generis indicationem sumere;
simul remedium quantitatem, & qualitatem, & idoneam ma-
teriam inuenire.*

Quum nullum ædificium absque fundamentis com-
menturatis, firmum esse possit, assertionibus erigēdis
nonnulla præuia subjiciēda sunt talia, & iis perpensis (vt
credo) nullum negotium facessere poterit vena ape-
rienda in febribus pestilentibus sine bubone, aut car-
bunculo, quorum primum sit descriptio dicata a Gale-
no, foco putredinis, sic. *Quippe particula, quam obstru-
ctio, putredo, aut phlepmone obsedit, febris ipsius veluti focus
quidam existit.*

2. Quantum meæ tulerint vires, omniaq; veritati sem-
per subjiciens, focos putredinis, præciquèq; pro insti-
tuto febrium, proponam, hisce enim inuentis, enume-
ratisq;

*II. metab. &
penult.*

B
2. cris. c. 6.

C
1. ad Glau. c.

D
2. aph. 19.

E
9. & 11. meth.

F
2. de feb. dif. c. 10.

G
11 meth. c. 4

H
Li. de febr. c.

ratisq; focus putredinis in corde necessario statuen-
 dus est. Igitur B febrium putidarum in vniuersum, sex sunt
 differentia, continua tres, totidēq; intermittentes interse conge-
 neres, intermittentium focos, sic apud Galenum legimus. C Quo-
 tidiana vero raro aduenit, quin os ventriculi patiatur, quemad-
 modum quartana ex male affecto splene generatur, tertiana ex je-
 core laborante, hæc ille. D Continua febres, germanæ recen-
 sitis, in venis vniuersi corporis, putrescentibus humoribus æqua-
 liter, Oruntur, & consistunt; quæ breuiter de putridis
 istis. At E continentis, quædam sunt putridæ, aliæ citra putre-
 dinem, hæc cum vnicam accessionem habeant, hunc chorū non
 ingrediuntur, accidit enim repetere ex focis, dicente
 Galeno. Sed F quæ circuitum non habent, in illis, nulla est cor-
 poris pars, quæ præcipuè sit offensa; continentibus putridis locū
 assignat Galenus G inter alas, & inguina, quas vt legere li-
 cet (liber de peste, sermone vulgari editus.) Malignas
 esse, & pestilentes vult cōtinentes putridas, atque focum harum
 intra inguina, & alas esse, sæpius supponit, circa quod absur-
 dum, postea plura, & vt ad institutum, cum in præenu-
 meratis febrium differentis, contingere possit, vt plu-
 res esse possint causæ morbificæ, pluraq; mēbra ex in-
 tēperiebus debilia; accidit etiam, cōplures esse putre-
 dinis focos, atque ex eis, diuersas periodos, & accessio-
 nes. Impræsentiarum, febres inflammationum omitti-
 mus, hæc etenim veluti symptomata sunt. Referam ta-
 men, neq; sine utilitate lectorum, & elegantia, curiosi-
 tateq; auctoris, focos alios putredinis, apud Iacobum
 Syluium a me inuentos, addidit enim scribens. H Non
 nunquam (videlicet est focus) in spatio inter peritonæum, & in-
 testina, vt in febre ascite, & tympaniæ, interdum in thoracis
 spatio, aut pulmonum carne, per febres empirorum, & asthmatico-
 rum, interdum in cenebro, & partibus subiectis catharrum exci-
 pientibus, quas febres medici in hos putredinis fomites vacuan-
 dos, & alterandos, & roborandos intenti, citius, & tutius cu-
 rant.

rant. Hactenus præstans medicus, hisce igitur omnibus febribus enumeratis, suæq; mineræ, cuiq; putredinis assignatæ, focus deest pestilenti, & cordi, sua differen- tia, peculiaris inquam (nam vt mox, ex vidouidio elu- cebit ratio distinctionis inter pestilentes, & omnes a- lias) quia, vt longius dicendum est, aliud genus fe- brium pestilentium assignatur.

3. Vltimoq; sanguinis missionem, esse prouisorium re- medium, causasq; respicere, quæ secta basilica vena, e uam respiciente, ac ex consequenti jecur ipsum cor- di materiam suppeditans, secta inquam basilica, & re- uellit, & euacuat cor, præseruat deniq; a fluxione, quæ partim potest irruere a vicinis in cor, atq; partim a cor- dis sistole ex vicinis attrahi. Et quod venæ sectio ba- silicæ, sit velocissimum auxilium, vnicumq; cordis affe- ctuum, experientia indicat, atq; auctor quartæ acutorū docuit, sic. *I. Venam igitur brachii dextræ internam secare oportet. Vbi Galen. Velocissimè, & plurimum, ex iis, quæ principes sunt; partibus, vena ea corpus euacuat, atque ob id in acutissimis morbis, ad eam sese confert, quæ, inferius euiden- tius, sic confirmauit, scribens. K. Locos dixit, corporis par- tes, quas auctor ante scripsi, t cor scilicet, è par, & venam, ve- nam in quam postea a medicis cauam appellatam. His sic ja- ctis, est conclusio.*

Vnicus focus putredinis febrü pestilentü, est ipsissimü cor.

Isthæc fuit, non solum apud discipulos Galeni, in du- bitata doctrina, sed Arabes tenent, latini defendunt, iudæi secuntur, nouit plebs, sed me miserū, sunt nonnulli quibus illud comici conuenit, dicentis. *Istud est sapere, non modo quod ante pedes est videre, sed etiã futura prospicere, & ii, quo aliis plus sapere videantur, faciunt eodem teste nã intelligendo, vt nihil intelligant.* Focum putredinis in v- traq; pestilenti, tam in putrida, quam in hæctica (nam de diaria pestilenti, nondum apud Galenum constat mihi)

I
tx. 24,
com.

K
27. co.

I. Conclus

5

L
depr. sag.
x pul. c. 3.

mihi) in corde legimus, primoq; loco in hectica affa-
bre. L Si qui essent (inquit) inter agrotos, qui se negarent fe-
bricitare, his febris, occupato ipso cordis corpore, planè erat con-
firmata, & (vt ita dicam) in habitu. Etenim febrium hecticarū,
duo hæc sunt propria signa, si perpetuò similes sibi illæ sunt, nec
invasionem vllam accessionis, nec incrementum, nec vigorem, nec
remissionem habeant, siq; febricitare se, non percipiat agrotus,
& mox. Neq; quidquam iam admirationis habet, si eos pulsus,
quos memorauimus tali affectu peste habeant, nec si pestilentem
respirationem, nec si omnino morituri sint, quam enim excogites
medicinam, ad putredinem, quæ in corde sit? Quibus verbis
Galenus ostēdit, in hecticis pestiferis, corpus, seu sub-
stantiam cordis, esse focum putredinis, quum recte do-
cuerit. M Particulā quā obstructio, aut putredo, aut phlegmo-
ne obsedit, febris ipsi⁹ veluti focū esse, pestilentibus hecticis
sic dimissis, subiungit de pestilentibus putridis, quæ
nostram materiam magis concernunt. Nam quibus calor
hic putredinosus ad humores, quos continent sinus cordis, magis
deflexit, quam ad corpus ipsum visceris (quibus innuit etiam
in putridis substantiam cordis infici) multi horum fuerūt
superstites, hætenus Galenus, vtriusq; pestilentis signa
ex pulsibus instituens, id ipsum subsequētib; capiti-
bus corroborat, qui vir instar millium est. Sed quando
cum doctore lis agitur, N qui quantitate auctorum,
suum assumptum probat. Age, vim vi repellere licet, senes,
doctissimosq; viros obsecro, æquo animo ferant, illius
me genio accomodabo. Auicennas etiam pestilentis
febris originem sic docuit, nec latum quidem vnguem
a Galeno recedens. O Aer (ait) venit ad cor, quare corrū-
pit complexionem spiritus, & putrescit, quod circumstat ipsum,
ex humiditate, huncq; classici, sicq; alii alios infecūtur,
in sequenturq; (nonullos recentiores adducam hoc e-
nim hodie placere video) eleganter fatis, veterrimos
imitantes, imprimis. Vidouidius senior, philosophus,
& medi-

M
oco citato.

N
polog. dis-
rs. fol. 29.

4. traët. 4.
1.

& medicus præstantissimus huic sententiæ sic fauet.
 P Locus etiam, vbi putrescit humor, qui febres pestilentes exci-
 tat, est dexter ventriculus cordis, aut certe locus maxime vici-
 nus cordi (additq; notatu dignam animaduersionem.)
 In aliis febribus, neq; putrescit materia in corde, neq; ita vicina,
 sed focus, in quo accenditur, magis distat, ita vt cor tantum ex-
 cipiat vapores putres, non materiam putrescentem, quemadmo-
 dum in pestilenti, quæ ob hanc causam vrit etiam internas par-
 tes, & in externis tepida quodammodo sentitur (ibiq; de Etis-
 simus vir Galenum in sexto epidemion, cémentario,
 nono adducit, vbi etiam Galenus Thucididem) concur-
 rit enim calor innatus ad cor, quo allicitur spiritus, & sanguis ex
 vniuerso corpore, ob eiusmodi putredinis feruorem, perinde, ac
 si a cucurbitula traheretur. Inferiusq; paulo, apertissimè
 affirmat sic. Quod si vtendum sit externis, maxime ad thoracè
 admouenda sunt, cum focus putredinis sit in corde Q quam ob
 rem super imponebat Ruffus in febre pestilenti refrigerantia tho-
 raci R Thomas Rodericus a Veiga, a me & vocatus, &
 habitus Hippocrates Lusitanus, breuiter (vt solet) in-
 quit. R eferunt causam nonnulli ad mineram putredinis, quæ in
 pestilenti est cor, alii ad prauitatem putredinis, alii ad putredinè
 cordis ipsius.

P
 Lib. 6. feb.
 c. 6. de feb.
 pestil.

Q
 Apud Actiū
 lib. 5. c. 95.
 de feb pest.

R
 2. de deff.
 feb.

Cor ipsum esse vnicum focum putredinis, altiori ani-
 mo, discursuq; sic docuit Thomas Fienus, eruditissi-
 mus medicus, atq; rei medicæ primarius professor Lo-
 banii. S Pars (ait) primò, & prlmario affecta, est cor, minime
 autem cerebrum, autepar. Et si autem bubones, & antrhaces in-
 terdum circa capitis, interdum cordis, iterdum epatis regionem
 oriantur, non id ex eo est, quod in peste modo cor, modo cerebrū,
 modo epar sint affecta, sed quia fortuitus est, & vagus, modo in
 hęc, modo in illam partem orgassmus: vel quia a corde secunda-
 rio venenata illa qualitas visceribus communicatur. Hęc acu-
 tissimus doctor, perpendamus nos profundissimum
 conceptum, eq; ipso eruamus vtilia, cum prouerbio

S
 In repetitio-
 ne de peste.

B dicen-

dicente, *ex vno multa*. Constat enim ex orationis serie, sapientissimum virum fere nihili fecisse bubonum eruptiones, secundum diuersas regiones, atq; (me iudice) duo facile eliciuntur, primum, citra cōtrouersia, quod non apparente bubone, internam cubiti secare iulisset Fienus, cor partem primo, & primario affectam statuens, prout erat doctissimus; secundum, piè & docte, recteq; methodo perpenſa, si grauidæ, non dico vteri inflammationi correptæ, sed bubonem, vel carbunculū in inguina patienti ille occurret, venas cruris canepius, & angue fugeret.

T
Lib. de pestis
caus. c. 2. &
de cura. c. 15

Oddus de oddis passim id refert, dicitq; *T Prima quidem, quoniam materia pestilens plerumq; cor non petit, sed in ipso collocatur, vt iam a nobis superius declaratum est, & Galenus pluries corroborat, hoc enim venenum, seu valida cordis putredo, quandocumq; in ipsius humoribus, aut spiritibus impressa est. Tandemq; Olerius inquit. Sæpe, neque buboneq; carbunculus, sed totum venenum in corde hæret, hæc ille, qui nimirum suum studium in vena secāda brachii collocaret, atque cor veneno obsessum liberare tentaret.*

Sed hoc ipsum nōnullis mediis confirmatur; sitque primum, a definitione ad definitum, est enim optimus arguendi modus, sic. *Quam particulam putredo occupat febris ipsius focus existit, sed in pestilentibus putredo cor occupat, igitur in pestilentibus cor est putredinis focus maior est Galeni, atq; constat ex fundamento primo minor similiter, igitur cor necessario est statuendum pro foco putredinis.*

2. Febris pestilens suum sibi prærequirat oportet focum putredinis, ad quem reducatur, sed ad nullū prænumerorum potest reduci, quum aliud sit genus, igitur suus focus inquirendus, maior est rationi conformis, minor enumeratione constat, tum aliarum putridarum, tum partium ad quas reducuntur, in quibus potest

rest esse putredo, igitur cor illi assignandum est, quum nullum superfit membrum, præter cor, cui possit attribui, vt omnes auctores arrogant, igitur.

3. Vbi saluantur cuiusvis loci affecti, & affectus signa, ibi locum affectum saluari, est necessarium, sed in nulla alia febris differentia, præter pestilentes, saluatur cordis sic accidentia, venefica qualitate affecti, igitur & cor affectum, & focum putredinis esse, est necessarium, maior propositio est Galeni dicentis. *V* Nepe prædictis signis omnino quæ significantur, adueniunt, est etiam certum philosophiæ consona, quoniã sicuti se habent effectus ad causas, ita simptomata ad morbos, minor est euidens, debilitas enim essentialis, sineope, cardialgia, cordis palpitatio, sudores frigidi, anxietates, & plurima alia in syndrome, præsentia veneno adsunt, in affecto denique corde, igitur primo, & primario laboranti statuenda sunt cordi.

4. Methodus medendi a recentioribus dictata, confirmat cor esse focum putredinis in pestilentibus. Nam sicuti seniores in pleuritide, & aliis inflammationibus, cucurbitulas scarificatas jubent, sic & neoterici laborantibus, febribus pestilentibus, in ipsa pectoris, cordisque regione cucurbitulas scarificandas censent, atque parti a tergo correspondenti, *X* ostendit autem sanatio, Hippocratis iudicio, cum igitur venenum, idcirco, quia venenum est, in corde resideat, vt doctissimis viris placet, fit satis de foco putredinis proteruiæ, ad venæ sectionem accedamus, talique conclusione.

In pestilenti putrida, sine bubone, vel anthrace in inferioribus partibus, ex rei natura, basilicas secare oportet, nam ad remotissima vocare, aut in pedibus venas ferre, impertinens, & perniciosum est consilium.

In hac veritate comprobanda, auctores allegare, opus non est, nec rationibus vti, si quidẽ, cuicumque affectui

V
6. epid.

X
2. aph. 17.

2. Conclusio

cordis venæ sectionem exigenti mirum in modum, & multo magis huic conuenire, nullus principis medicis initiatus negabit; si cæleritatem febrium pestilentium perpendat, quæ, facta collatione ad venena, elucebit extrinsecus assumpta. Circa quæ Andreas Matthiolus, doctissimus vir ait. *Y* Tantaq; velocitate suum exequitur munus, vt sæpe numero eundem præstet effectum in corporibus nostris, quæ præstat voracissimus ignis, si quando ad aridissimas peruenerit paleas. Exercitii igitur, & adoleſcētia medicæ gratia argumētum probaturus ex brachiis, in pestilēti sine bubone, in inferioribus, sanguinē demēdū.

1. factō argumento ad hominem, sæpe scribentem, & esse sanguineas, cōtinentesq; febres pestilentes, addito tamen veneno, & focum putredinis esse in his, vbi in illis, videlicet inter inguina, & alias. *Sicuti se habet res ad esse; ita ad cognosci apud philosophos; apud medicos vero, sicut se habet ad cognosci, ita ad curari. Sed p̄te febris pestilens est, & cognoscitur, vt continens, igitur vt continens est curanda, addito veneno solum, hic nihil indiget probatione. Sed continens curatur venis brachii sectis, igitur & putrida pestilens, illis homo genea, sectisq; basilicis.*

2. Sinochis detrahitur sanguis, & vsque ad animi deliquiū; propter vapores putres a venis magnis in ipsum cor ascendentes, igitur magis, citiusq; propter affectū cor patet con. ex principio. *Z* Propter quod vnum quodq; tale, &c. Similiter, *A* si vbi minus inest periculum; secamus basilicam, vbi maius, multo melius; sed in cōtinentibus (quibus minus periculum est) secamus basilicam, igitur, & in pestilentibus, præterea, *B* in omnibus affectibus infra jugulum, medioq; corpore venæ sectio ex basilica exercetur, cūq; in pestilenti sic sit affectus; sic etiā præstandū est.

Ad hominem tandem, sic argumentor suo fermone loquentem, atq; pro maiore propositione suo fundamento accepto, ait enim. *La verdadera cura es acudir a la enfer-*

Y
In primū cō
mentariū ad
Sextū Diosco
rid s.

Z
Axioma.

A
Axioma.

B
Principium.

enfermedad, y esotro serà, como dixo Leonardo Bòtalo muy biẽ,
 libro de sanguinis missione, dexar de pelear con los enemigos, q̃
 nos estan baziendo guerra, è ir a amosquetear a los que no nos
 la dan. Hæc ille, tunc sic, sed sic fegerit medicus qui in
 febre pestilenti relinquit in sinibus cordis infectũ san-
 guinem enecantem, & pedis phlebotomat venas, ne-
 dum nocentes, igitur illius curatio vera non est, maior
 est Leonardi, ab illoq; perperam adducta, minor est as-
 sumptum ejus, quodq; negare non poterit, igitur & ma-
 le curat, & suas voces ignorat.

His sic stabilitis, supererant errores a me iam impug-
 nati, qui tot sunt, & plus quam litteræ, quos ob id omit-
 tam, ne fastidio lectores afficiam, affert autem (vt ait)
 quantitatem auctorum, quibus omnibus respondẽdũ
 est, quod de grauioribus illis, multoq; vetustis dixit
 Galenus. *C* *Doctissimi fuerunt Hippocrates, atq; Plato, qui-*
bus, citra demonstrationem credendum non est. & rursus, diui-
num senem ex tollens. Atq; id circo, ego huic viro non tan-
quam testi, sed quoniam ejus rationes firmas inuenio, fidem adhi-
beo. Hæc ille, D *illi vero demonstrant, aut saltim pro-*
bent. Sed quoniam, me iudice, omnes allegati docto-
res, venerandi alias, in Oribasio peccauerunt, sic om-
nium in vno (licet aliis etiam superesse possint exce-
ptiones) defectum impugno. Illud remedium non est ratio-
nalium, E *quod vtendi modo, quantitate, qualitate, & occasione*
caret. Sed scarificatio, aut venæ sectio in cruribus, ori-
basii, pro pestilētis febris curatione, caret hisce scopis,
igitur illa scarificatio, aut venæ sectio non est rationa-
lium, maior est dignitas apud Galenum, minor proba-
tur sic. Vtendi modum deesse, sciet, quicũq; intellexerit
non nihil indicationum. F *Situs enim, modũ vtendi docet.*
 Vnde, morbus cordis, tali venas non exigit. *Quantitas*
illa sanguinis, terminos pestilētibus morbis assignatos,
 excessit multum, idq; pueri sciunt. *Quod si studiosus*
 aliquis

KCS

C
 Lib. de Hipp.
 & Plat. dog-
 matibus.

D
 Lib. quod ad
 nimi moras.

E
 Exioma.

F
 7. meth. & 2.
 ad glauc.

aliquis dixerit, id exigente plethora, executum Oribasium, dicentemq; *Erant enim signa sanguinis*. Non, oblargam venæ sectionem fecisse, credo, sed quia venæ sectionem, tantopere in pestilentibus formidatam, stabilire volebat, atque re bene perpensa, *Et ut iam diu probavi, & analogia est pestilens febris sanguini*, certūq; est nimiam fuisse scarificationē, neq; imitandā, *qualitas etiā deficit*, nam illa venæ sectio euacuatoria, & reuulsoria debebat esse, at ipsum reuulsisse ad distantissima cōstat præcautoriæ solum, cum igitur illa diffusa (atque liceat sic dicere) empirica venæ sectio, quamuis celebrata, *Ut di modo caruerit, quantitate, & qualitate destituta sit*, atq; sub his duabus *H occasio remedii* (teste Galeno) contineatur, remediū irrationale deprehēditur (aut ego fallor) quod quantum existimare licet, multos decepit, atque innumerorum homicidiorum causa esse potuit, estque impræsentiarum, ob indicationum despectum. *Præcastorum locutum de pestilenti extrinsecus aduenienti*. Sicq; nihil contra nos, constat. quamuis ejus fundamentum nullius sit momenti, cæteri auctores, alius singularis, nōnulli de bubonibus in inguinibus vagantibus loquuntur. Torquētur aliqui, multosq; trahit, iam vero Doctor Franciscus Sanctius, auctoris Pithagoras (quem omnes norunt) & regula, & norma, propositorum fuit tenacissimus (sicut sequax) quiq; in omni sexu, & ætate venas tali aduersus communem aliorum medicorū sententiā ferire jubebat, deniq; si libere licet, quod sentiam, scribere. *Hæc talorum sanguinis missio in perperacutis, vetustatem aralicam, & methodicam sapit, quam multi nondum spuerunt*, ex quibus Manardum, se ad meliorem frugem recepisse, diximus in discursibus.

Et quid quod Mena rationalissimus medicus, primus, præcipuusq; Galeni discipulus Manardum referat? cum non approbet, quotquot enim alios refutant, pri-

G
In exercita-
tionibus de
peste.

H
Lib. artis me-
dicæ.

primum illorum doctrinam proponere, ut refellant, solent, nec ob id approbasse, censendi sunt, sed cum bonus vir, quantitate auctorum agat, utcumque, quoscumque adducit, ad institutum, legat circa pleuritidem venenosam (quæ ad alia etiam sunt utilissima) Petrum, Paulum Merendam, quem Iacobus Olerius aliquando allegat, dicentem de pleuritide pestilenti. *I Maxime autem in iis omnibus, habenda est cura, ne virus ad cor, aut ad aliud principale membrum regurgitet, sed quam fieri potest, longissime a principalibus membris auerti debet, & extra corpus educi. Quam ob rem, illorum sententiam minime approbauerim, qui in laterali marbo, a venenosa materia consistente, cruris venam secare precipiunt, nimirum, quo longius virulentos humores auertant, ac si non satis longinqui sint, si per sectam in eodem latere cubiti venam euacuentur, cupientes enim a principalibus membris illos retrahere, non advertentes, ad cor, & jecur atirahunt. Nam quouis in loco pleuritis consistit, hoc est, siue in superioribus quatuor, siue in octo inferioribus costis sit, necesse est, ex venæ pedis sectione, semi corruptum sanguinem, qui circa inflammatam partem continetur, in cauam venam ingredi, ac prope dextrum cordis ventriculum, postea vero, & prope jecur fluere, si ad pedes usque auerti debeat. Hactenus peritissimus vir, in distatissimas phlebotomias, que de auctoribus.*

Libertamen, quædam impugnare, prius certo affirmans, & si oportuerit, iurans (quod ejus salua pace scriptum vellim) omnia ea loca, quæ Galeni attrebat, falso adducta, vel enim Galenum non assequitur, vel male in Hispanum sermonem Galeni volumina domi habet, quibus fidem adhibet, sint vnum, aut alterum exemplum, ait enim.

Dixit Galeno, que dela facultad vital viene la muerte cierta, y presto, y delas demas, ni cierta, ni presto.

Galenus sic latinus, *K Velocissime igitur fiunt corde patiente mortes, deinde affecto cerebro, tardissime ab eapate procedunt.*

Pro-

1
Li. 2. pag. 94

K
2. act. 47.
com.

Proponantur hæc puero, vt exponat, pudet tamen, hæc referre, sed in fastū, & arrogantiam oportet, at vero quis non dico medicus, sed vulgaris ignorabit, subitas mortes ex cerebro prodire?

Secundum Galeni locum sic conuertit. De la mordedura del perro, lo dixo bien claro Galeno, que vna es la cura de el mordido, antes de llegar el veneno a el coraçon, &c. Postea scribēda.

L
2. aph. 22.
com.

O deplorandam calamitatem, Galenus sic. *L. Quem admodum in iis, quos canis rabidus momorderit, quæ enim ipsis adhibentur remedia, duplicem habent appellationem, nam & nonnunquam rabici remedia dicuntur, ac si rabiem facientis dispositionis dicerentur, nonnunquam vero non remedia presentis dispositionis appellantur, sed a rabie futura præseruantia.*

Hæc ille, quibus quid interest cum conuersis? Galenus enim, vt videre licet, in delyros quosdam, atque quæstionem de nomine dirimens, illa verba, vt exemplum assumpsit. Verum si pudet Galenum non callere, pudeat ipsum citare, & in viros vigilantes discursum edere facetū, iam tandem quis non rideat? vel doleat? quod Galenus, *Definierit focum febris de partibus solidis* (vt affirmat) imo vero loquitur de *M pulmone, iecore, & aliis*, vt eo loco videre licet.

M
11. method.
6. antepenul.

Cæterum, ante quam hinc discedā, libet ex illius sic inuenta doctrina, medium proponere, quæ ait. *Que es vna la cura de el mordido, antes de llegar el veneno a el coraçon, que es reuelerle, atajarle, y impedirle el passo, no se apoderre de el, y despues de llegado, echarle, y estirparle.*

Hac distinctione sumpta pro maiori, ad hominem argumentor, sed in febribus pestilentibus, primo congressu accessit venenum ad cor, atque in ejus humoribus inhæsit, vnde duplex elicitur ergo, primū, ergo sanguinis missione ex brachio a principio res agenda colligitur, maior est illius, minor satis, superq; a Galeno, & choro medico probata est, igitur non primo modo

modo curatiuo tractanda est febris pestilens. Secundum ergo, ergo non habet analogiam cum peste morfus canis rabidi, sequella probatur, quoniam febris pestilens morbus vnius diei solet esse, exacteque per acutus, at morfus canis rabidi vnius anni, & dimidii, velle autem morbum trium dierum norma morbi, plurium mensium metiti, extra captum medicorum est, & prudentis cuiusq; viri.

Gloriatur se multos peste affectos curasse, alios vero, neq; vni.

Dulce bellum in expertis.

Antequam, ille ferulae medicae manum subiecisset, & fortasse medicum futurum se cogitare, tyotum in pestis remediis habui. Sed missa haec faciamus, ignorat tamen, quod Oddus de oddis, domi reclusus, grandem de peste edidit tractatum, a quo ille plurima transferre potuit. Praeterea, consequitur ne is, quod in iis quae raro eueniunt? ut in peste, ob id quod raro fiant, & quia cuique pesti proprius, & peculiaris est suus modus pestiferus (atque forsitan eam ob causam pesti Galenus tractatum non dicauit) in talibus morbis praefert medicum doctum, experto Galenus, statuens sic. *N Igitur per artis exercitationem comperi, eam remediorum inuentionem, quae ex vera demonstratione procedit, in iis quae raro sunt, experientiae longe praestare. hoc ipsum dixisse, Celsum, illa eleganti oratione constat, asseuerantem. Medicum rationalem, ab empirico longe distare, quod nouis etiam morborum generibus, si accidant, possit opem ferre, Legit ne ille, quae Ludouicus Collado sic litteris mandauit? O. Quin, & in pestilenti morbo, qui ex anno quinquagesimo septimo, ad annum vsque quinquagesimum nonum populariter grassatus, bonam huius ciuitatis partem sustulit, recentiores medici, reluctantes senioribus, exactissimam rationem medendi inuenere, quamquam suos praeceptores, in pestilenti operantes nunquam viderent.*

N
3. de locis
affect.

O
Isagog. c. 20

C

Sed

Sed qui, vt ostendi, locam affectum in febre pestilenti non dignouit, neque affectus differentiam, quomodo potuit pestem curare? Librum enim ex pannis hinc, indeque emendicatis consuere, & quilibet poterit, non agnouisse locam affectum, supra probaui, restat, vt breuiter referam, morbum ignorasse. Hic namque error, est basis totius tractatus de peste, & in discursu (dubito andicam magis satyrico, quam apolo- gico) repetitus, in quibus, vult, febres pestilentes esse sanguineas, aut alterutras confundit, addidit ta- men sanguineis (vt fiant dicanturq; pestilentes) ve- nenum, additamentum tamen rarum est. Semper e- nim additamentum, collatione ad præcipuam partem, est portiuncula minima, hoc vero additum citra com- parationem, est maius, at ille vt dexterrimus est pes- tis medicus, pili facit hoc additamentum, venenum scilicet, pestilentis febris, neque apud illum, multum refert tali venas, an basilicas secare. Attamen modo sciet, & a continentibus, & ab aliis putridis esse dis- tinctas. Id quod aperte docuerat Hippocrates, siue auctor de flatibus (nihil enim refert cum huiusmodi doctrina ab omnibus posterioribus libenter amplecta- tur) vbi ait. *P sunt autem febrium genera duo, vt hoc quoq; nunc attingam, quorum alterum commune omnibus pestis appel- latur, alterum propter malam dietam, priuatis his contingit. P* Hactenus ille, sic etiam. *Cum enim nullus communis pesti- feri morbi modus, &c.*

P
Li. de flatib.

P
I. acut. 9.

Q
Li. 10. meth
6. vltim.

Atque non minus Galenus, curans febres heclicas non pestilentes, videtur apertè, a pestilentibus heclicis, sic distinxisse, *Q Verum de colliquantibus febribus disce- rere, in posterum licebit, æquè vt de iis heclicis febribus, quæ in pestilentia contingunt, cuiusmodi ea est, quæ nunc publicè grassa- tur. Dicetur namq; de hac, inter pestilentes febres, sed re vera istud assumptum non est meum, quodq; tenebatur le- gisse*

gisse scriptor, quod longè, lateque profequitur Donatus Antonius, altum Hippocratis, & Galeni mare, vbi de pestiferis febribus loquens, ait. *R. At non propterea quispiam dixerit, pestilentum febrem esse ejusdem generis, cum his, quæ ab humorum putredine accenduntur, in quo loco, rationes distinctionis inter putridas, simpliciter pestilentesq; putridas adducit. Primò, quia pestilens ab externa causa fit. 2. quoniam est excellenter putrida, in qua potius est corruptio, quam putredo. 3. quod in pestilenti (aduertant focum putredinis) Vt iam probavi, aliqua cordis substantia putrescit semper, atque ex hoc. 4. quod præter humores, aliæ etiam cordis substantiæ possint putrescere, vt corpus cordis, & spiritus in sinistro ventriculo contenti, vti, perotium ibi legere licet, concludit deniq; dicens. Quo fit, vt in nullo trium febrium genere propriè contineri possint hæc febres. Atque hæc Donatus, ex quo alius morbus, aliusque locus affectus in febribus pestilentibus constat, atque euidentissime, auctorem libri de peste, emeritumq; militem in pestis curatione, neque affectuum pestiferorum naturam, & essentiã (vt in libri titulo promissit) neq; in illis locum affectum inuestigasse, sicq; promissa hic perfecit, quid igitur sibi vult? aut quid quærit?*

R
De mediis
febribus pe-
stil. c. 7.

Duxi tamen multis, ob honorem medicinæ Hispanensis, dimissis, hæc animaduertere, primum quod scribat. *R. aun esto es lo principal, que si à de hazer en estos mouimientos y expulsiones symptomaticas, supuesto que naturaleza las à de hazer, se hagan por parte menos noble.*

Attendite lectores, vel loquitur de motionibus naturæ, iam præsentibus, quas nullus non admittit, vel de futuris, sed vere loquitur de motibus naturæ secundæ intentionaliter, vultque, vt tempore auro prætiosiori (& vtinam non nocuisset) abutamur, accedam ad contingentem illius motionem, vt silentio det, deleatque hauc opinionem, vel somnium. Neque vero

pauci momenti est, similibus erroribus respondere, fere enim intelligibilis est asserens praesentiendos, antequam incipiant, & curandos ante quam sint, bubones, & anthraces, Oedipus noster est. Aduersus chimericum errorem, & proximis nimis nocuum, disputo sic. Quando cumq; in febre pestilenti adhuc, nullus est actus naturae versus signatum emunctorium, ibi etiam, atque tunc, non est quo naturam ducere possit artifex, sed in febre pestilenti sine bubone tunc nullus est actus naturae circa signatum emunctorium, igitur in pestilenti sine bubone, non est quo naturam ducere possimus. Discursus est legitimus, maiorem probo, motus supponit actum, igitur ubi non est actus, non est motus, con. est bona, patet ans, ex motus definitione dicente Aristotele. *S Motus est, actus entis in potentia, secundum quod, in potentia est.* Quae verba sic Doctor Franciscus Vallesius exposuit. *T Motus actus quidam videtur esse, imperfectus tamen, propterea quod ipsum passibile imperfectum est, cuius motus est actus, itaq; non mouetur, quod nondum quidpiam comparauit per motum, quia quod nihil omnino mutatum est, quiescit.* Minor est illius assumptum, igitur, ubi nihil est actum a natura, ibi nulla est motio. Tunc sic, ubi nulla est motio inchoata a natura, non est quo naturam ducere possimus, sed in pestilenti sine bubone, nulla est inchoata motio a natura, igitur nec est, quo naturam ducere possimus, igitur cantilenae sunt motiones illae.

2. Eae motiones, quae non sunt, nec cadunt sub sensum, ad medicum nullo modo pertinent, sed illae motiones non sunt, nec cadunt sub sensum medici, igitur eae motiones ad medicum non pertinent.

3. In memoriam reuocare oportet, ab omnibus auctoribus constitutam esse differentiam, pestilentium sine bubonibus, vel cum illis, hi enim signa sunt, docente

Urgens argumentum.

S

3. tx. phis.

c. 2.

T

1. de dif. feb.

27
cente Hippocrate, *V* Abcessus signa sunt earum partium, a quibus exuberant, sunt autem maligni hi. Igitur ubi nulli sunt abcessus, ad focum, fontemq; venæ sectione respicere est æquum, alias suspecta, & confusa censenda esset distinctio isthæc.

V
G. epid. 2. 10

Sed, dicam ego aliqualem, & in aliquibus peste affectis, sine bubone, naturæ imitationem, que possit utilis esse, illi haud ab similis, de qua, in epidemica pleuriride, anno elapso, videlicet, quod in deplorando pestis statu (plurimos enim bubones expertos quotidie conuenimus) si aliquis acerfat, poterit interrogari, quo in emunctorio bubo, vel anthrax apparuerit, sicque ex præcedentibus moniti, de futuris conjeturaliter deliberare poterimus, & ut dixi sani, & ægrotantes de sæpius passis bubonibus pestilentibus referunt.

Tandemque, non potui me cohibere, quin hanc maximam ingenii acutiem scriberem, dicit enim sic. *Asi que pues es bueno el llamar para abaxo como señal, (porque lo es, que naturaleza expelio el tal humor a las partes inferiores) es tambien bueno como causa, porque estando el veneno mas lexos de el coraçon.*

Auditum est simile absurdum? Notate signum, llamar, signum appellat certè, est enim sanguinis missio (remedium vel remedii causa) signum, interrogare licet, quid sit signum physicè? vel quod signum medicè? sed frustra profecto. inquiram, & quam utilitatem vulgares tamè barbitōsoresq; ex his lituris consequentur? Nisi ut audaces fiant, atque enecare discant, auctorem tamen modo denuo moneo (quemadmodum sæpe fraterne præstiti) libros medicos, consilia, & propositiones, lingua vulgari edere, nihil esse aliud, quam districtos enses in manibus stultorum, maniacorumq; ferinorum apponere, denique latinam linguam multum

tum colat, domi se, si potuerit, contineat, non huc, illucq; circumcurset, magis sudet, minus de ægrotis perquirendis sit sollicitus, plus absumat olei, vt sic, deo volente, proximos adiuuet, sensus antiquorum enodando, methodo studendo, non vulgi famã captando, sermoneq; vulgari, id enim præterquam quod est maximè nocuum, in dedecus nostrum est, Appollineæq; artis, sic Diuino sene prohibente, lege. *Duo enim*

X
In lege.

sunt scientia, & opinio, quarum altera quidem scire facit, altera vero ignorare, cæterum (addidit) res sacræ sacris hominibus demonstrantur, prophæis, id fas non est, prius quam scientiæ orgiis initientur.

Hoc etiam tempore, obsequium amicos, veritas odium parit.

L A V S D E O. O P T I M O,
Maximo, semperq; Virgini Mariæ ma-
tri, D D. Hieronymo Bernardo
patronis, & omnibus
sanctis.

